

22.12.2015

Finanssivalvonta

Viite: Lausuntopyyntö 2.12.2015, FIVA 13/01.00/2015

Asia: Lausuntopyyntö vakuutusyhtiöiden, työeläkevakuutusyhtiöiden, vakuutusyhdistysten, vakuutusomistusyhteisöjen, kolmannen maan vakuutusyhtiöiden sivuliikkeiden ja lailla perustettujen eläkelaitosten, eläkekassojen, eläkesäätiöiden, sairauskassojen ja hautaus- ja eroavustuskassojen kirjanpitoa, tilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevista määräyksistä ja ohjeista

Yleistä

Yleisesti ottaen sosiaali- ja terveysministeriö pitää Finanssivalvonnan luonnoksia uusiksi asiakohdassa mainituiksi määräyksiksi ja ohjeiksi perusteltuina.

Finanssivalvonnan määräysten ja ohjeiden valmistelua on vaikeuttanut se, että määräyksiä ja ohjeita on valmisteltu samanaikaisesti, kun vakuutusyhtiölain muuttamista koskevaa hallituksen esitystä 98/2015 vp on käsitelty eduskunnassa. Lakia täydentäviä ministeriöasetuksia ei ole vielä saatettu niiden lopulliseen muotoon. Sen seurauksena on tarve tehdä eräitä teknisiä tarkistuksia, joista Finanssivalvonta ei ole voinut olla tietoinen.

Kun merkittävä osa vakuutusyhtiölain 8 lukuun sisältyvistä säännöksistä on kumottu, ja niiden sijaan sovelletaan suoraan kirjanpitolakia, ministeriö korostaa, että kumottujen säännösten osalta, kyse on lähtökohdiltaan yleisen kirjanpitosäännöksen soveltamisesta eikä vakuutustoiminnan erityisluonteesta johtuvasta sääntelytarpeesta. Tästä seuraa, että kirjanpitolain säännöksen soveltamisesta koskevassa asiassa Finanssivalvonnan on oltava pidättäytyvä, kun kirjanpitolain noudattamisesta ja soveltamisesta antaa ohjeita ja lausuntoja kirjanpitolautakunta.

Yksityiskohtaiset huomiot

Ministeriö pitää ansiokkaana sitä, että Finanssivalvonta on ottanut kantaa sijoitusten arvon alentumista koskeviin näkökohtiin aikaisempaa tarkemmin.

Ministeriö kiinnittää huomiota määräyksen kohtaan 5.1.3. Finanssivalvonnan arvonalentumista koskevat kriteerit liittyvät muuhun kuin yleisen korkotason alentumiseen ja määräys on siksi ministeriön näkemyksen mukaan perusteltu. Määräyksen sanamuotoa on kuitenkin syytä tarkentaa siten, että kyseiset arvonalentumista koskevat kriteerit olisi aina otettava huomioon riippumatta arvostustavasta. Joukkovelkakirjan liikkeellelaskijan merkittävät taloudelliset vaikeudet, koronmaksun viivästyminen, konkurssi tai muu taloudellinen uudelleenjärjestely eivät ole sellaisia yleisen korkotason muutoksia, joiden perusteella arvonalentuminen voidaan jättää suorittamatta. Yleisen korkotason muutos, syynä jättää arvontarkistus tekemättä, tulisi aina olla poikkeus yleisestä tilinpäätösdirektiivin 6 artiklan periaatteesta, jonka mukaan kaikki negatiiviset arvontarkistukset on kirjattava riippumatta siitä, onko tilikauden tulos voitollinen

vai tappiollinen. Tätä poikkeusta koskeva näyttötaakka tulisi olla säännöstä soveltavalla vakuutusyhteisöllä ja sitä koskeva selvitys tulisi olla osa tilinpäätöksen laatimisperiaatteita.

Määräys (v.y.) 17.1.3 ja (e.s.) 4.13 (60) Lakisääteistä eläketurvaa tarjoavien laitosten tilinpäätöstietojen yhdisteleminen. Ministeriö viittaa hallituksen esitykseen 98/2015 vp ja siinä esitettyihin perusteluihin. Laeista on poistettu yhdistelykielto. Ministeriön näkemyksen mukaan Finanssivalvonta ei voi antaa näin kategorista määräystä eläketurvaa harjoittavien laitosten tilinpäätöstietojen yhdistelemisestä, koska kyse on lähtökohdiltaan kirjanpitovelvollisten oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvästä sääntelystä, josta olisi säädettävä lain tasolla. Finanssivalvonta voi ministeriön käsityksen mukaan antaa joko omachtoisen lausunnon, tulkinnan tai ohjeen esimerkiksi kirjanpitolain 6 luvun 3 §:n 1 momentin 4 kohdan soveltamisesta sen valvottavaan. Vastaavasti ministeriö viittaa Finanssivalvonnan v.y. määräyksen kohtaan 17.1.6.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö pitää Finanssivalvonnan määräyksiä perustuslain 80 §:n ja 107 §:n kannalta ongelmallisina, kun kyse on kumotun lain pykälän sääntelysisällön siirtämisestä Finanssivalvonnan määräykseksi. Ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että sekä ministeriön että Finanssivalvonnan määräyksenannossa sekä Finanssivalvonnan poikkeuslupan antamisen edellytyksenä on, että määräys tai lupa ei ole Euroopan unionin tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä annettujen säännösten vastainen. Perustelut useiden hallituksen esityksen 98/2015 vp muutoksille oli juuri kansallisten säännösten yhteensopimattomuus unionin lainsäädäntöön. Hallituksen esityksen ehdotukset perustuivat näiltä osin myös kirjanpitolautakunnan lausunnoissa esitettyihin huomioihin vakuutusyhteisöjä koskevan tilinpäätössääntelyn yhteensopimattomuudesta yleiseen kirjanpitolainsäädännön kehikkoon.

Määräys 17.1.5. Vakuutusyhtiölain 6 luvun 20 c §:n mukaan, sijoitussidonnaisten vakuutusten arvonnekehityksen määrääviin omaisuususeriin ei saa kuulua vakuutusyhtiön omia osakkeita tai osuuksia. OYL:n säännösten mukaisesti yhtiön omien ja emoyhtiön osakkeiden merkitseminen taseeseen enää ole mahdollista. Kielto perustuu tilinpäätösdirektiivin 24.3.a artiklaan ja ministeriö viittaa näiltä osin kirjanpitolain 6 luvun 10 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin.

1.1.2016 kumottu KPL:n 6:10 §:n mukainen omien osakkeiden esittämistä koskeva säännös ei enää sovellu vakuutusyhtiön noudatettavaksi. Kun vakuutusyhtiötä koskee kielto hankkia omia osakkeita sijoitussidonnaisten vakuutuksen katteeksi, kiellon voisi analogisesti katsoa koskevan myös tytäryrityksen omistamia emoyrityksen osakkeita, kun osakeyhtiölain säännöksiä omien ja emoyhtiön osakkeiden merkitsemisestä taseeseen sovelletaan vakuutusyhtiöön. Nimellinen kielto merkitä oma osake tilinpäätökseen ja tytäryrityksen omistama emoyrityksen osake konsernitaseeseen on sisällytetty kirjanpitolain 4 luvun 8 §:ään. Pykälää sovelletaan myös vakuutusyhtiöihin. Ministeriön käsityksen mukaan Finanssivalvonnan määräyksiä tai ohjeita olisi syytä tarkentaa sen suhteen, miten tytäryhtiön omistamia sijoitussidonnaisen vakuutuksen katteena olevia emoyhtiön osakkeita tulisi käsitellä konsernitilinpäätöksessä.

Määräyksen kohta 14.16.(59) Ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että eduskuntakäsittelyn aikana vakuutusyhtiölakiin lisättiin vakuutusyhtiölain 16 luvun 5 §:ään säännös, jonka mukaan voitonjakokelpoisia varoja vähentävät myös aktivoidut kehitysmenot. Finanssivalvonnan on syytä huolehtia siitä, että vakuu-

tusyhtiöissä tehdään tarvittavat järjestelmämuutokset, jotta voitonjakorajoitusta voidaan seurata.

Määräyksen 14.16.(59) mukaan Sijoitusten tilikauden tulokseen ja voittovaroihin kirjattujen realisoitumattomien arvonnousujen määrä rajoittaa voitonjakoa. Määräyksen aineellinen sisältö voidaan tulkita viittaavan vakuutusyhtiölain 8 luvun 16 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin tuloutettuihin arvonorotuksiin. Kun voitonjakorajoituksista muutoin säädetään lain tasolla eikä kyseessä olevia arvonorotuksia ole mainittu vakuutusyhtiölain 16 luvun 5 §:ssä, voitonjakorajoitusta ei voida hallinnollisella määräyksellä ulottaa koskemaan mainittuja arvonorotuksia. Talousvaliokunnan mietintö 17/2015 vp huomioon ottaen ministeriö ei kuitenkaan näe estettä sille, että 8 luvun 16 §:n 3 momentin asianmukaisuutta arvioitaisiin uudelleen lähitulevaisuudessa.

Määräyksen (v.y.) 12.2.1 (8) kohta ei asiasisällöltään sovi aineettomat hyödykkeet pääotsikon alle. Määräys ei asiasisällöltään ole vakuutustoiminnan erityisluonteesta johtuva, joten Finanssivalvonta voinee harkita määräyksen sijasta ohjeen antamista kohdassa luetelluista aktivoitavista menoista.

Ministeriö kiinnittää Finanssivalvonnan huomiota siihen, että rahoituslaskelman laatimista edellytetään vain suuryrityksen kokorajat ylittävältä eläkesäätiöltä tai vakuutuskassalta (kirjanpitolain 3 luvun 1 §:n 1 momentin 3 kohta). Tätä koskevaa velvollisuutta olisi syytä tarkentaa määräyksen yhteyteen liitetyssä ohjeessa. Lisäksi ministeriö ilmoittaa, että rahoituslaskelman laativa kassa tai säätiö on tarkoitus vapauttaa tulosanalyysin laatimisesta, mistä Finanssivalvonta ei ole informoitu sen valmistellessa määräyksiään ja ohjeitaan. Tätä koskeva säännös sisältyisi ministeriöasetukseen. Ministeriö kiinnittää vielä huomiota eläkekassaa ja eläkesäätiötä koskevan rahoituslaskelman osioon ”rahoituksen rahavirta” ja kehottaa Finanssivalvontaa arvioimaan uudelleen eläkesäätiön toiminnan luonne huomioon ottaen, ovatko maksut omaan pääomaan, lainojen nostot ja lainojen lyhennykset eläkekassojen ja eläkesäätiöiden rahoituslaskelmassa todennäköisiä eriä. Ministeriö pitää varteenotettavana vaihtoehtoa, jonka mukaan rahoituslaskelman laatimisen osalta viitattaisiin ainoastaan kirjanpitolautakunnan ohjeeseen.

Ministeriöasetuksen mahdollinen tarkennustarve - määräyksen kohta 11:1

Jos henkivakuutusyhtiöllä on merkittävässä määrin sekä sijoitussidonnaista että laskuperustekorkoista liikettä, olisi ministeriön näkemyksen mukaan perusteltua, että sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevien sijoitusten arvonne muutokset esitettäisiin erikseen muiden sijoitusten arvonne muutoksista. Näin olleen tilinpäätöksen käyttäjällä olisi mahdollisuus nähdä henkivakuutusyhtiön tuloslaskelmasta selkeämmin, mikä osa tuloksesta liittyy sijoitustoimintaan, josta vastuun kantaa vakuutuksenottaja. Tässä yhteydessä ministeriö viittaa vielä vakuutusyhtiölain 8 luvun 15 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan sijoitusten arvonne muutos merkitään tuotoksi tai kuluksi tuloslaskelmaan. Kun kyse on sijoitussidonnaisesta vakuutuksesta, sijoituksen realisoituneen ja realisoimattoman arvonne muutoksen erittelyllä ei ole olennaista lisäarvoa.

Ministeriö ehdottaa, että Finanssivalvonta harkitsisi määräyksen 11.1 kohdan täydentämistä tai vastaavan menettelyn ohjeistamista esimerkiksi seuraavasti.

Sijoitusten realisoimattomat arvonnousut			
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset			
Muiden sijoitusten arvonnousut			

ja

Sijoitusten realisoimattomat arvonalaskut			
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset			
Muiden sijoitusten arvonalaskut			

Ministeriö on valmis, Finanssivalvonnan niin puoltaessa ehdotettua tarkennusehdotusta, muuttamaan henkivakuutusyhtiöitä koskevaa tuloslaskelman kaavaa kuten edellä on esitetty.

Viittaukset 1.1.2016 voimaan tulevaan lainsäädäntöön (tekniisiä tarkistuksia valtuutussäännöksiin)

- ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 40 b §:ssä on vain yksi momentti
- eläkesäätiölain 41 a § ja vakuutuskassalain 74 b § on muutettu kokonaan. Pykälissä on 7 momenttia, eli ei ole mahdollista viitata pykälien 8 ja 9 momentteihin.

Kansliapäällikön sijainen,
Osastopäällikkö

Vakuutusylitarkastaja

Raimo Ikonen

Tom Strandström

